

TRANSFORMĂRI SOCIO- ECOLOGICE ÎN ROMÂNIA

Atitudini, interese și temeri
ale diferitelor grupuri sociale

Roxana Bucată
Mai 2024

Cetățenii din România cred că schimbările climatice sunt o temă foarte importantă în societate, semnificativ peste media din 19 țări din Europa și America de Nord. Dar protecția mediului este în urma altor probleme sociale precum sănătatea, educația, pensiile sau locurile de muncă.

Guvernul este actorul de la care românii așteaptă cel mai mult dintre cei care pot face ceva pentru protecția mediului. Sectorul privat care are un impact imens asupra mediului ca urmare a exploatării resurselor la scară mare în interes comercial este, în mod surprinzător, doar pe locul trei, la foarte mică distanță de cetățeni, o categorie cu un impact mult mai mic.

Cei mai mulți își doresc o schimbare în comportamentul cetățenilor și a sistemului socio-economic, dar ideea de schimbare vine și cu o reticență față de costurile care ar veni după. Cetățenii vor să participe la schimbare, dar cu mai multe condiții.

Cuprins

	INTRODUCERE	2
	METODOLOGIE	3
	Rezultatele cercetării	
1.	CONȘTIENȚIZAREA PROBLEMEI	5
1.1	Importanța protecției mediului, naturii și climei.....	5
1.2	Relevanța politicilor de mediu, în funcție de tematică	6
1.3	Relevanța schimbărilor climatice.....	6
1.4	Atitudini față de schimbările climatice	7
1.5	Consecințele schimbărilor climatice – scara anxietății	7
2	COMPORTAMENTUL ATENT LA CLIMĂ ȘI MEDIU	8
2.1	Atitudini față de comportamentele atente la climă și mediu	8
2.2	Bariere în calea unui comportament atent la mediu și climă	9
2.3	Motivații pentru un comportament atent la climă și mediu.....	10
3.	SCHIMBAREA STILULUI DE VIAȚĂ ȘI A MODULUI DE A FACE AFACERI	12
3.1	Evaluarea nevoii de schimbare.....	13
3.2	Atribuirea responsabilității: cine face prea puțin?	13
3.3	Atribuirea responsabilității: care actori pot contribui mai mult la gestionarea crizei?.....	13
3.4	Atitudini față de politicile de mediu.....	14
3.5	Evaluarea măsurilor de protecție a mediului, naturii și climei	14
3.6	Atitudini față de tranziția energetică	15
4.	INTERESUL PENTRU INFORMAȚIE ȘI NIVELUL DE CUNOAȘTERE	18
4.1	Interesul pentru informație și nivelul de cunoaștere: climă	18
4.2	Interesul pentru informație și nivelul de cunoaștere: politici	19
5	CONCLUZII	20

INTRODUCERE

Întreaga planetă se află într-un moment de tranziție socio-ecologică. Provocările enorme pe care le ridică schimbările climatice, dezastrelor naturale, crizele energetice și adâncirea inegalităților sociale sunt semne ale unui sistem disfuncțional care are nevoie de schimbare. Există un consens fragil în privința necesității unei tranziții pentru stoparea fenomenului de încălzire globală, care însă implică o serie complexă de transformări de ordin economic, politic, social și cultural. În mijlocul acestei tranziții se află cetățenii care suportă costurile, dar nu întotdeauna și beneficiile acestor transformări. Cum putem asigura o tranziție ecologică responsabilă și echitabilă pentru toți?

Înțelegerea percepțiilor și atitudinilor oamenilor este un prim pas. În perioada mai-iulie 2023, Institutul SINUS a realizat un sondaj comprehensiv în 19 țări¹ din Europa și America de Nord, comisionat de Competence Center for Climate and Social Justice al Friedrich-Ebert-Stiftung (FES). România este una dintre țările în care s-a desfășurat sondajul. Raportul de față prezintă rezultatele sondajului efectuat în România și le contextualizează în spațiul politic, economic și social românesc pentru a le înțelege mai bine implicațiile.

România este stat membru al Uniunii Europene cu o serie de obligații și drepturi în ce privește tranziția ecologică. Pe lângă obligațiile de a reduce emisiile de dioxid de carbon și folosirea combustibililor fosili sau de a proteja zone naturale, de exemplu, țara noastră beneficiază și de fonduri precum cele pentru o tranziție energetică justă în regiunile afectate. Tradițional una dintre țările UE dependente de cărbune, România are în prezent un mix energetic diversificat, dar și numeroase probleme sociale în urma închiderii industriilor poluatoare. România întâmpină dificultăți deosebite privind implementarea măsurilor de mediu și utilizarea fondurilor în scopuri ecologice, efecte datorate influenței mediului privat și lipsei unei guvernări orientate către protecția mediului. În prezent, România se confruntă cu grave probleme de mediu, precum poluarea aerului, reducerea spațiilor verzi, agricultura intensivă, degradarea ariilor naturale, poluarea apelor și altele.

Acest raport prezintă percepțiile, interesele și fricile pe care românii le asociază cu transformarea socio-ecologică,

furnizând detalii despre acele grupuri sociale mai deschise sau mai reticente față de transformarea sistemului social și economic în care trăiesc, dar și despre categoriile de vârstă, gen, educație și venituri care se poziționează pentru sau împotriva măsurilor care vizează un mediu curat, o natură protejată și combaterea schimbărilor climatice. Rezultatele oferă o perspectivă largă asupra impactului măsurilor de mediu de până acum asupra oamenilor și a modului în care le influențează așteptările.

Datele arată o îngrijorare ridicată a românilor în ce privește tranziția socio-ecologică. Deși există o susținere largă pentru măsurile de protecție a mediului, cetățenii din țara noastră își doresc ca acestea să fie echitabile din punct de vedere social și să nu fie aplicate înainte de crearea unor alternative. În ce privește tranziția energetică în regiunile afectate, respondenții își doresc păstrarea locurilor de muncă cât mai mult timp posibil și sprijin financiar pentru persoanele afectate. De asemenea, susținerea largă a unei schimbări fundamentale a sistemului în direcția protecției mediului vine cu condiția ca aceasta să nu îngreuneze viețile oamenilor.

Cunoașterea și înțelegerea percepțiilor cetățenilor stau la baza dezvoltării strategiilor și proiectelor guvernamentale, neguvernamentale și private. Prin acest raport, Fundația Friedrich-Ebert-Stiftung își dorește să contribuie la dezvoltarea inițiativelor de protecție a mediului prin stimularea discuțiilor publice pe tema protecției mediului și printr-o mai bună înțelegere a condițiilor în care transformarea socio-ecologică poate avea loc.

¹ Germania, Marea Britanie, Danemarca, Suedia, Grecia, Italia, Turcia, Croația, Polonia, România, Serbia, Slovacia, Portugalia, Franța, Spania, Cehia, Ungaria, Canada, SUA.

METODOLOGIE

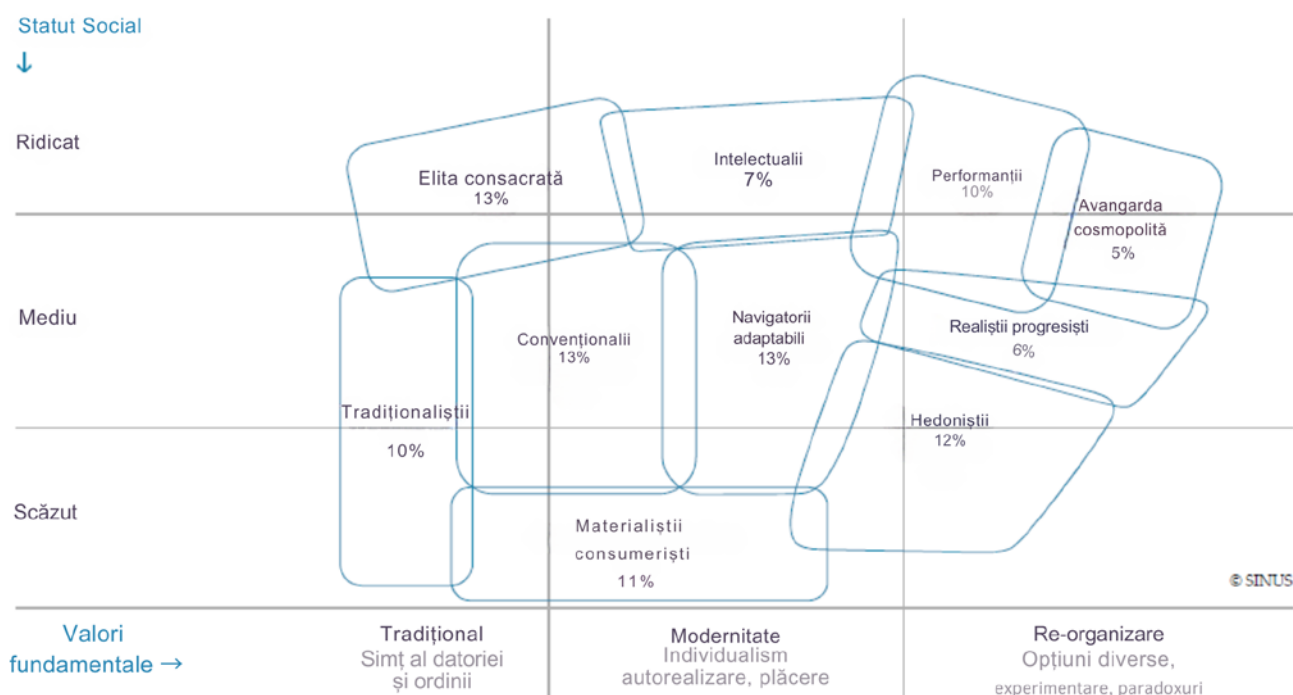
Sondajul care stă la baza acestui raport a fost realizat pe un eșantion de 1.200 de persoane, cu vârste cuprinse între 18 și 69 de ani, pe baza unor chestionare administrate online la nivel național, în limba română. Datele au fost colectate pe categorii demografice:

- Gen: bărbați și femei (categoria „nonbinar” a existat în chestionar, dar nu a fost evaluată din cauza numărului foarte mic de răspunsuri). Proporția respondenților este 50-50.
- Grupe de vârstă: 18-29 (18% dintre respondenți), 30-39 (20% dintre respondenți), 40-49 (23% dintre respondenți), 50-59 (20% dintre respondenți), 60-69 de ani (19% dintre respondenți).
- Educație: nivel scăzut (20% dintre respondenți) – „fără educație școlară sau formare profesională”, „școală primară”, „gimnaziu complet, 8 ani”; nivel mediu (64% dintre respondenți) – „liceu, 10-12 ani”, „școală de arte și meserii”, „școală profesională”, „școală de

maiștri”, „facultate subingineri”, „colegii”; nivel ridicat (16% dintre respondenți) – „diplomă de subinginer”, „diplomă de absolvire a învățământului superior de scurtă durată”, „studii superioare, facultate, academii, universități”.

- Grupe de venituri: nivel scăzut – sub 60% din venitul median; nivel mediu – între 60% și 140% din venitul median; nivel ridicat – peste 140% din venitul median. Respondenții au venituri de: sub 2.500 lei (14%), între 2.500 și 5.000 lei (33%), între 5.000 și 7.500 de lei (25%), între 7.500 și 10.000 de lei (11%), între 10.000 și 12.500 lei (4%), peste 12.500 lei (7%), nespecificat (6%).

În plus, sondajul a evaluat percepțiile românilor și din perspectiva grupurilor sociale din care fac parte. Pentru această evaluare, s-a folosit modelul Sinus-Meta-Milieus, un model patentat de Institutul SINUS, care identifică zece grupuri sociale. Ideea din spatele acestui model este că persoane din diferite țări simt mai multe afinități cu persoane din alte țări

decât cu compatrioții lor, pe baza unor caracteristici comune legate de stilul de viață. Grupurile sociale identificate și utilizate în acest raport sunt:

- **Elita consacrată** (*established*): Elita conservatoare determinată de statut, nivel ridicat de încredere în sine, etică tradițională legată de responsabilitate și performanță, pretenții de exclusivitate și statut, acceptare a ordinii sociale;
- **Intelectuali** (*intellectuals*): Elita academică cu convingeri postmaterialiste, afinitate crescută pentru distracție, senzualitate, artă și cultură, critică față de globalizare, pledează pentru justiție și bunăstarea populației, își asumă responsabilitatea pentru sine și alții, afinitate pentru educație și calitate a vieții;
- **Performanți** (*performers*): Elita modernă orientată către eficiență și progres, gândire liberală și economică cu viziune globală, afinitate pentru consum, design modern, interes pentru tehnologie și digitalizare, competitivi și orientați către carieră, networking și deschiși către schimbare;
- **Avangarda cosmopolită** (*cosmopolitan avantgarde*): Avangarda ambițioasă și individualistă, persoane cosmopolite, din mediul urban, mobile și flexibile, nomazi digitali, avangardiști în ce privește stilul de viață, se exprimă cu ușurință, elită a unui stil de viață post-modern, anti-mainstream, dorința de a ieși în evidență, joie de vivre, ambițioși și orientați către succes;
- **Realiști progresiști** (*progressive realists*): Motorul transformării sociale, stil de viață sustenabil, dar fără renunțări, progresiști, optimiști, gestionează contradicțiile cu ușurință, se distrează și protestează, sunt serioși și dornici de distracție;
- **Navigatori adaptabili** (*adaptive navigators*): Mainstreamul modern, pragmatici flexibili, tineri din clasa de mijloc, cu o disponibilitate ridicată pentru adaptare și performanță, stil de viață modern, afinitate pentru digitalizare, de încredere și loiali, deschiși către lucru noi, dar care au fost testate și verificate;
- **Hedoniști** (*sensation-oriented*): Segmentul de jos al clasei de mijloc, materialist și axat pe distracție, hedonist, care trăiește în prezent, consumerist, fără griji, deschis către riscuri, cu un stil de viață anti-burghez, dar materialist, respingerea corectitudinii politice și a convențiilor, în căutare de distracție, acțiune, stimulare;
- **Convenționali** (*conventional mainstream*): Clasa de mijloc mai în vârstă, în căutare de armonie, de situații sigure, cu teama de a pierde ce au obținut, în căutare de comunitate, coeziune, viață socială, sprijin din partea vecinilor, lipsă de încredere față de elite, senzația de a fi lăsat pe dinafară din alte grupuri, cu picioarele pe pământ;
- **Tradiționaliști** (*traditionals*): Generații mai în vârstă în căutarea ordinii, lumea micii burghezii, cultură tradițională a clasei muncitoare, dorință de securitate socială, armonie, consecvență, deconectare voluntară de la stilul de viață modern și cultura digitală, dorință de o viață simplă, sigură;
- **Materialiști consumeriști** (*consumer-materialists*): Clasa socială de jos în căutare de validare, condiții de viață precare, adaptare la necesități, dorință de un nivel de consum la nivelul clasei de mijloc, coeziune puternică în cadrul comunității lor, frică de viteza schimbărilor și de a fi excluși din cauza lor.

1. CONȘTIENTIZAREA PROBLEMEI

1.1 IMPORTANȚA PROTECȚIEI MEDIULUI, NATURII ȘI CLIMEI

Protecția mediului, naturii și climei nu constituie o prioritate pentru români, aceasta clasându-se pe locul opt între problemele urgente ale societății care trebuie tratate de politicieni cu prioritate, respectiv un procent de doar 26%. Cei mai mulți români (59%) au desemnat sănătatea pe primul loc, iar pe locul doi (53%) educația. Prin comparație, datele din toate cele 19 țări analizate pun tot sănătatea pe primul loc (56%) ca problemă prioritară în societate, în timp ce importanța mediului se află pe locul patru (34%). Țările în care problemele de mediu figurează printre primele cinci priorități sunt Canada, Danemarca, Franța, Italia, Germania, SUA și Serbia.

Rezultatele par să confirme că, în general, există o mai mare conștientizare a problemelor de mediu în țările vestice, bogate, spre deosebire de țările mai sărace, ca România, unde alte probleme sunt mai importante, ca accesul la sănătate și educație, iar absența locurilor de muncă decent remunerate rămâne o preocupare constantă, la fel ca și fragilitatea sistemului de pensii de stat și incertitudinea legată de acesta.

Datele arată că există o conștientizare a problemelor de mediu, însă nu este prezentă în egală măsură în cadrul diverselor grupuri sociale și categorii demografice din care fac parte

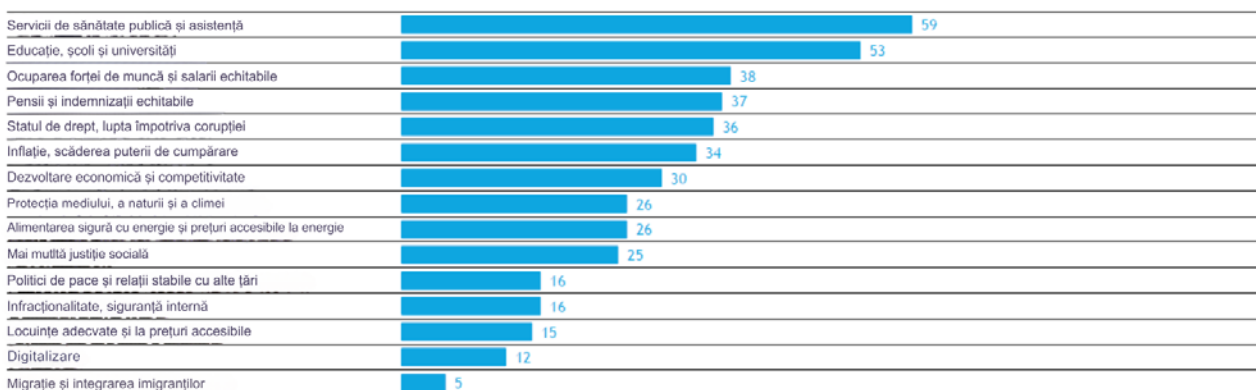
respondenții. Categoria socială care a desemnat problemele de mediu ca prioritate într-un procent peste medie (39%) este cea a „intelectualilor”. La capătul opus se află „navigatorii adaptabili” care consideră mediul o prioritate doar într-un procent de 18%.

Surprinzător este că doar 21% dintre persoanele între 30 și 39 de ani consideră că problemele de mediu ar trebui să fie o prioritate pentru politicieni, cel mai redus procent dintre toate categoriile de vârstă. Interesul cel mai ridicat îl au tinerii cu vârste cuprinse între 18 și 29 de ani (35%), fapt care s-ar explica prin expunerea mai timpurie la dezbateri și discuții despre mediu.

Datele confirmă un nivel semnificativ de conștientizare a problemelor de mediu în rândul cetățenilor din România, dar aceste probleme sunt percepute ca având o importanță mai redusă comparativ cu sănătatea, educația, pensiile sau locurile de muncă. Acest fapt sugerează că legăturile fundamentale dintre protecția mediului, pe de-o parte, și sănătatea publică, educația și bunăstarea socială în general, pe de altă parte, nu sunt bine înțelese în spațiul public sau sunt percepute greșit. Îngrijorarea că soluțiile de mediu presupun costuri financiare și sociale, așa cum se va vedea din analiza răspunsurilor la întrebările următoare, ar putea fi unul dintre motivele pentru care problemele de mediu și climatice au o prioritate relativ scăzută.

Importanța protecției mediului, naturii și climei

De care din următoarele teme crezi că este important să se ocupe politicienii din România? Te rog selectează până la 5 teme.

1.2 RELEVANȚA POLITICILOR DE MEDIU, ÎN FUNCȚIE DE TEMATICĂ

Primele trei teme de mediu ca grad de relevanță numite de respondenții din România sunt:

- starea pădurilor (62%);
- calitatea și poluarea aerului (56%);
- calitatea și poluarea apei (54%).

Gradul ridicat de relevanță acordat stării pădurilor nu surprinde. Intensificarea investigațiilor media și a campaniilor activiste împotriva tăierilor ilegale de copaci în ultimul deceniu au făcut din acest subiect o prezență cotidiană în casele românilor. România este singura țară dintre cele 19 în care a fost realizat sondajul SINUS în care „starea pădurilor” se află pe primul loc. Și importanța acordată poluării aerului este una consistentă, având în vedere vizibilitatea campaniilor activiste care semnalează gravitatea fenomenului. Astfel, România se plasează peste media țărilor în care sondajul a abordat acest aspect (56% față de media de 49%).

Tematica cea mai puțin importantă în ochii respondenților o constituie traficul și zgomotul legat de trafic (16%). Acest lucru este surprinzător, dat fiind înrăutățirea accentuată a traficului în marile orașe din România și ponderea lui în deteriorarea calității aerului. O explicație ar putea fi creșterea numărului de posesori de automobile și un discurs public favorabil automobilului personal ca mijloc de transport. De asemenea, în capitolul 3 al raportului, respondenții români indică lipsa infrastructurii ca barieră în calea renunțării la mașină.

Relevanța acestor teme diferă în funcție de mediul social, gen, vârstă, educație și venituri. În ce privește relevanța percepută în funcție de grupul social, dintre cei care au răspuns că „starea pădurilor” este tema cea mai relevantă pentru politicile de mediu, „materialiștii consumeriști” sunt suprareprezențați (73%). La capătul opus se află „navigatorii adaptabili”, cu 43%. „Navigatorii adaptabili”, reprezentând tineri din clasa de mijloc, se evidențiază prin subreprezentare sau chiar subreprezentare accentuată vizavi de majoritatea tematicilor de mediu: păduri, aer, apă, deșeuri, schimbări climatice, agricultură industrială, construcțiile pe spații verzi, starea oceanelor. Ei sunt și cei care acordă cea mai mică prioritate acestor probleme.

În ce privește relevanța percepută în funcție de gen, nu există mari diferențe între bărbați și de femei, cu excepția tematicii „calitatea și poluarea aerului”, unde bărbații sunt subreprezențați, iar femeile sunt suprareprezentate. În ce privește vârsta, categoria 30-39 de ani se evidențiază printr-o accentuată subreprezentare vizavi de mai multe tematici, precum păduri, aer, apă, deșeuri, schimbări climatice, agricultură industrială, ceea ce e în concordanță cu faptul că, dintre toate categoriile de vârstă, pentru această categorie protecția mediului este în cea mai mică măsură o prioritate în societate. „Starea pădurilor” este cea mai importantă pentru vârstnicii între 60 și 69 de ani (77%) și cea mai puțin importantă pentru tineri între 18 și 29 de ani (50%), pe când tinerii între 18 și 29 de ani sunt suprareprezențați vizavi de tematica „trafic”.

Din punct de vedere al educației, se constată o subreprezentare accentuată a respondenților cu un nivel scăzut de educație vizavi de mai multe tematici: păduri, aer, apă, deșeuri, schimbări climatice, agricultură industrială, cei cu un nivel ridicat de educație fiind cei mai preocupați de tematica „schimbări climatice”. În ce privește nivelul de venituri, se constată o suprareprezentare accentuată a celor cu venituri mici și deci un interes mai pronunțat al acestora față de tematicile „construcții pe spații verzi” și „creșterea consumului de energie și materii prime”, în timp ce „starea pădurilor” nu se regăsește printre prioritățile lor.

1.3 RELEVANȚA SCHIMBĂRILOR CLIMATICE

Pe o scară de la 0 la 10, românii evaluează importanța schimbărilor climatice la 8,1. Schimbările climatice, care duc la transformări ale mediului și schimbări în viața de zi cu zi ale oamenilor (un exemplu fiind prețul energiei), sunt considerate foarte importante (între 8 și 10 pe scară) de 74% dintre români și irelevante (între 0 și 2 pe scară) de doar 5% dintre respondenți. Răspunsurile indică o creștere încurajatoare a gradului de conștientizare a problemei schimbărilor climatice în rândul românilor. România se află printre țările cu cele mai ridicate grade de conștientizare a schimbărilor climatice, depășind media de 7,6 a celor 19 țări incluse în sondaj.

În funcție de grupul social, cei care au indicat că acordă importanța cea mai mare schimbărilor climatice (10), în procentul cel mai ridicat (58%) față de media de 37%, aparțin categoriei „hedoniștilor”, caracterizată printr-un materialism hedonist împărtășit de persoane din pătura de jos a clasei de mijloc, care resping așa-numita corectitudine politică. La capătul opus, se află „tradiționaliștii”, o generație mai în vârstă care preferă ordinea și siguranța socială, care sunt subreprezențați în rândul celor care au ales valoarea 10 pe scară. Tot ei înregistrează și media cea mai mică dintre toate categoriile, 7,6 față de media generală de 8,1, dovedind în mod previzibil un interes mai scăzut pentru subiect.

În ce privește genul, nu există diferențe mari între femei și bărbați, deși femeile au ales valori mai mari pe scara de la 0 la 10, iar în funcție de vârstă, persoanele între 30-39 de ani sunt suprareprezentate în rândul celor care au ales 10, pe când categoria persoanelor în vârstă, 60-69 de ani, este mult suprareprezentată printre cei care au declarat că schimbările climatice sunt complet irelevante ca subiect (6% față de media de 3% dintre respondenți care au ales 0).

Din punct de vedere al educației, surpriza vine de la cei cu un nivel ridicat de educație și care sunt puternic subreprezențați printre cei care au ales 10 (26% față de media de 37%). Tot la ei regăsim media cea mai mică – 7,7 față de media de 8,1. Deși ne-am așteptat ca persoanele mai educate să fie mai conștiente de schimbările climatice și să le considere mai importante, datele arată contrariul: un procent mai mic dintre acestea acordă nota maximă pe scara importanței, iar nota medie în cazul lor este sub media generală. La capitolul nivel de venituri, persoanele cu venituri mici sunt puternic suprareprezentate printre cei care

au ales 10. La cei cu venituri mici regăsim și media cea mai mare – 8,9 față de media de 8,1. Acest lucru sugerează că persoanele cu venituri mici consideră schimbările climatice ca fiind mai importante și sunt mai conștiente de impactul acestora decât media generală a populației.

De ce persoanele cu venituri reduse consideră schimbările climatice relevante într-un procent mai mare decât alte grupuri sociale, pe când persoanele cu un nivel ridicat de educație cred exact opusul? Acest rezultat ar merita o cercetare mai aprofundată.

1.4 ATITUDINI FAȚĂ DE SCHIMBĂRILE CLIMATICE

93% dintre respondenți susțin că distrugerea naturii pune în pericol oamenii și mijloacele de trai, iar 78% se tem de consecințele schimbărilor climatice. Există însă și mult scepticism printre români: 47% cred că multe lucruri sunt exagerate când vine vorba de consecințele schimbărilor climatice în România, aceasta fiind cea mai mare valoare înregistrată în toate cele 19 țări în care s-a realizat sondajul. Întrebați dacă există în România probleme mai importante decât schimbările climatice, 61% spun că da și 39% spun că nu. Dintre aceștia, 28% sunt „complet de acord” că există lucruri mai importante, aceasta fiind încă o dată cea mai mare valoare înregistrată în toate cele 19 țări. În ce privește atenția acordată adaptării la schimbările climatice, în locul reducerii efectelor schimbărilor climatice, rezultatele indică o polarizare: 55% sunt de acord, pe când 45% nu sunt de acord.

„Realisții progresiști”, cei care preiau inițiativa transformării sociale și care promovează un stil de viață sustenabil, sunt cei care cred în totalitate (100%) că distrugerea naturii pune în pericol oamenii, iar „tradiționaliștii” se tem cel mai puțin (65% față de media de 78%) de consecințele schimbărilor climatice.

În ce privește genul, bărbații sunt mai sceptici și declară mai frecvent decât femeile că se exagerează în legătură cu schimbările climatice. În ceea ce privește vârsta, categoria 30-39 ani este mai convinsă decât celelalte că există lucruri mai importante decât schimbările climatice, că adaptarea la schimbările climatice este preferabilă în locul reducerii efectelor și că îngrijorările legate de schimbările climatice sunt exagerate.

Din perspectiva nivelului de educație, persoanele cu un nivel mai scăzut de educație se evidențiază prin exprimarea unei frici mai accentuate față de schimbările climatice (86% față de media de 78%), dar și prin convingerea că se exagerează impactul acestor schimbări (69% față de media de 47%) și că există probleme mai importante decât schimbările climatice (77% față de media de 61%). Persoanele cu un nivel ridicat de educație nu sunt neapărat de acord că se exagerează (36% față de media de 47%).

Nivelul de conștientizare a schimbărilor climatice a crescut semnificativ în ultimii ani. În urmă cu câțiva ani, comunicatorii pe probleme de mediu întâmpinau mari dificultăți încercând să explice acest fenomen global, la scară istorică, cu efecte previzibile în viitor, în ciuda faptului că efectele sale sunt deja vizibile peste tot în lume. Și în acest caz, articolele despre schimbările

climatice care afectează deja România, conferințele și proiectele din jurul subiectului, precum și comunicarea despre mediu la nivel de ONG-uri și instituții publice contribuie la popularizarea temei și înțelegerea efectelor. Totuși, există și un grad ridicat de scepticism, care poate fi atribuit atât influenței unor discursuri anti-ecologiste promovate în spațiul public de diverse instituții și persoane care prezintă încredere pentru români, cât și reticenței de a accepta anumite informații fără a le pune sub semnul întrebării din cauza politizării lor.

1.5 CONSECINȚELE SCHIMBĂRILOR CLIMATICE – SCARA ANXIETĂȚII

Principalele temeri legate de consecințele schimbărilor climatice în rândul cetățenilor români sunt: accelerarea fenomenelor meteo extreme (62%), incendiile de pădure și degradarea pădurilor (46%), lipsa apei în viața de zi cu zi (42%). Cel mai puțin îngrijorător fenomen este, în viziunea românilor, migrația cauzată de schimbările climatice (9%).

Din punct de vedere al grupurilor sociale, există o suprareprezentare accentuată a „intelectualilor” în rândul celor care se tem de accelerarea fenomenelor meteo extreme (77% față de media de 62%), iar la capătul opus se află „navigatorii adaptabili” cu 38% față de media de 62%.

În ceea ce privește genul respondenților, femeile sunt mai îngrijorate decât bărbații de lipsa apei și de accelerarea crizei umanitare. În funcție de vârstă, tinerii între 18 și 29 de ani de ani, precum și cei între 30 și 39 de ani sunt semnificativ mai puțin îngrijorați de fenomenele meteo extreme (47%, respectiv 46% față de media de 62%) decât persoanele între 50-59 de ani și cele între 60-69 de ani (73%, respectiv 77% față de media de 62%). O altă diferență interesantă este că tinerii sunt mai puțin îngrijorați de „pierderile economice” (22% față de media de 33%) decât persoanele în vârstă (40% față de media de 33%).

În ce privește educația, persoanele cu un nivel scăzut de educație se tem într-un procent foarte mic de fenomenele meteo extreme, incendii de pădure, criza apei, reducerea calității vieții, accelerarea crizei umanitare, pierderile economice sau conflictele militare din cauza resurselor naturale, pe când persoanele cu educație medie sau ridicată se tem mai mult de accelerarea fenomenelor extreme (67%, respectiv 72% față de media de 62%). Între cei cu venituri mici și cei cu venituri mari nu există diferențe majore de percepție, cu mențiunea că cei cu venituri ridicate se tem mai mult de fenomenele meteo extreme.

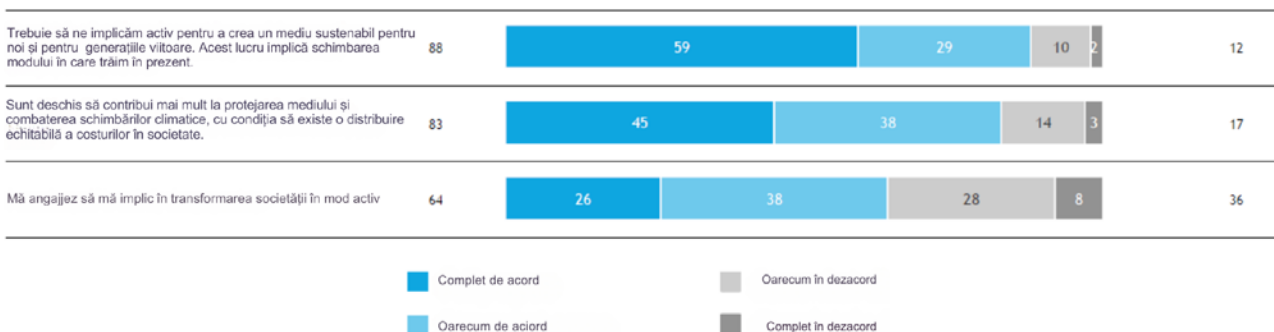
Intensificarea fenomenelor meteo extreme în România – valuri de căldură, tornade, secetă – este tot mai prezentă în percepția oamenilor și tot mai bine cunoscută prin intermediul articolelor de presă. Un fenomen care, până de curând, era asociat cu evenimente îndepărtate geografic – scufundarea insulelor din Pacific, uragane în Asia de Sud-Est și altele – este acum perceput ca fiind mai apropiat de români, așa cum reiese din acest sondaj. Totuși, fenomenul este încă perceput ca unul care nu afectează România suficient de puternic pentru a produce migrație climatică, având în vedere procentul mic al respondenților care au menționat acest aspect.

2. COMPORTAMENTUL ATENT LA CLIMĂ ȘI MEDIU

Dacă capitolul anterior evalua nivelul de conștientizare, al doilea capitol merge mai în profunzime și chestionează atitudinile, barierele și motivațiile legate de comportamentul atent la climă și mediu. Comportamentul în raport cu mediul este un subiect controversat în România pentru că are legătură directă cu responsabilitatea față de mediu (tema capitolului 3). În ultimii ani, diverse campanii de mediu s-au concentrat asupra comportamentului individual al cetățenilor luați la un loc, fără a face distincție între categoriile sociale și

mai ales fără o recunoaștere a faptului că cea mai mare parte a responsabilității pentru problemele de mediu nu o poartă cetățenii de rând. Cetățenii au internalizat diferit acest mesaj, drept dovadă variațiile răspunsurilor la întrebările de mai jos în funcție de grupul social. Sondajul care stă la baza acestui raport ne permite să distingem aceste diferențe și să nuanțăm discursul referitor la comportamentul și responsabilitatea românilor în ce privește problemele de mediu.

Mai jos puteți vedea câteva afirmații. Cât de mult sunteți de acord cu următoarele afirmații?

2.1 ATITUDINI FAȚĂ DE COMPORTAMENTELE ATENTE LA CLIMĂ ȘI MEDIU

88% dintre români cred că noi toți ar trebui să acționăm și să începem să ne schimbăm stilul de viață pentru a păstra mediul într-o stare bună pentru noi și pentru generațiile următoare. Mai mult, 83% dintre respondenți spun că ar fi dispuși să facă mai mult pentru protecția mediului dacă eventualele costuri ar fi distribuite echitabil din punct de vedere social. În plus, 64% dintre respondenți spun că deja își impun să ia măsuri pentru a contribui la schimbarea societății.

Din punct de vedere al grupurilor sociale, în mod previzibil „tradiționaliștii” sunt cel mai puțin de acord cu cele trei afirmații de mai sus: toți trebuie să facem ceva pentru mediu (76% față de media de 88%), sunt mai puțin dispuși să facă mai mult dacă costurile ar fi distribuite (69% față de media de 83%), își impun mai puțin să ia măsuri de protejare a mediului (39% față de media de 64%). La capătul opus se află „hedoniștii”, care sunt de acord în procent de 96% că

noi toți trebuie să facem ceva pentru mediu și în procent de 93% să facă mai mult pentru mediu. În ce privește a treia afirmație („îmi impun să mă implic activ în schimbarea societății”), categoriile „hedoniștilor”, „realiștilor progresiști” și „avangardei cosmopolite” înregistrează cele mai mari procente.

În funcție de gen și vârstă, nu există diferențe semnificative între bărbați și femei, iar tinerii între 18 și 29 de ani, precum și cei între 30 și 39 de ani se evidențiază prin faptul că își impun să ia măsuri pentru mediu în proporție mai mare (76%, respectiv 79% față de media de 64%) spre deosebire de cei din grupa între 60 și 69 de ani care ies în evidență prin procentul sub medie (47%).

Din punct de vedere al educației și al veniturilor, se remarcă procentul mai ridicat al persoanelor cu un nivel scăzut de educație în rândul celor care își impun să facă ceva pentru mediu (80% față de media de 64%). Cei cu veniturile cele mai mari își impun să facă ceva pentru mediu într-un procent ușor mai ridicat decât media (69%).

2.2 BARIERE ÎN CALEA UNUI COMPORTAMENT ATENT LA MEDIU ȘI CLIMĂ

Românii sunt dispuși să facă pasul de la atitudine la posibilitatea de a-și schimba comportamentul cu condiția ca eforturile lor să fie dublate de eforturile celorlalți, ca schimbările să nu le afecteze standardul de viață sau ca măsurile de protecție a mediului să nu presupună costuri financiare. Răspunsurile sunt conforme cu așteptarea rezonabilă ca transformarea socio-ecologică să nu aibă costuri pentru cetățeni și un anumit grad de „enervare” din partea cetățenilor cărora li se spune de sus în jos că trebuie luate măsuri de protecție a mediului.

87% dintre respondenți cred că ar trebui să ne schimbăm stilul de viață pentru a proteja mediul. Dar 79% sunt dispuși să facă asta doar dacă schimbarea nu le afectează nivelul de trai, ceea ce indică fie convingerea că schimbările nu ar trebui să vină cu costuri pentru oameni, fie că nu oamenii sunt cei care trebuie să suporte costurile tranziției. În funcție de grupul social, există mai multe variații: „intelectualii” sunt de acord într-un procent ușor peste medie cu prima afirmație, dar numai un procent mult sub medie dintre aceștia sunt de acord cu a doua afirmație, ceea ce înseamnă că „intelectualii” cred mai puțin în condiționarea schimbării stilului de viață. Din punct de vedere al vârstei, cei între 60-69 de ani sunt într-un procent mai mic de acord că noi toți trebuie să facem ceva pentru mediu, iar cei între 30-39 de ani sunt de părere într-un procent semnificativ mai mare că ar face ceva doar dacă nu le-ar afecta standardul de viață, atitudine valabilă și pentru cei cu un nivel scăzut de educație.

80% dintre români sunt de acord să facă mai mult pentru a proteja mediul dacă și alții ar face la fel. 43% spun însă că ceilalți trebuie să facă primul pas înaintea lor, iar 39% nu consideră că comportamentul lor poate contribui semnificativ la protejarea mediului. În funcție de grupul social, „elita consacrată”, o categorie socială dominată de elita conservatoare definită de statut social, declară într-un procent semnificativ mai mare că ar face ceva pentru mediu dacă și alții ar face la fel, la capătul opus aflându-se „tradiționaliștii”. Cât despre faptul că alții trebuie să facă primul pas, „navigatorii adaptabili” și „hedoniștii” sunt de acord cu afirmația în proporție semnificativă, pe când „intelectualii” și „tradiționaliștii” nu sunt de această părere într-un procent ridicat. „Navigatorii adaptabili” sunt cei mai sceptici în privința șanselor de a schimba ceva prin propriul comportament. Mai mulți bărbați decât femeii cred că alții ar trebui să facă primul pas, la fel și cei între 30-39 de ani și cei cu un nivel scăzut de educație. Se observă aceleași variații și în cazul afirmației „nu cred că pot contribui semnificativ la protecția mediului prin comportamentul meu”.

66% dintre respondenți asociază o schimbare fundamentală a stilului nostru de viață și a modului de a face afaceri cu costuri personale ridicate, iar 67% spun că nu au mijloacele financiare necesare pentru a face ceva pentru mediu. Procentul este cel mai ridicat dintre toate cele 19 țări incluse în sondaj. În plus, 57% dintre respondenți spun că măsurile de mediu care afectează cetățenii nu sunt distribuite echitabil

din punct de vedere social, reprezentând o povară în special pentru cei cu venituri reduse. „Navigatorii adaptabili” tind să fie de acord într-un procent puțin mai mare cu faptul că schimbarea stilului de viață și a modului de a face afaceri presupune costuri personale, pe când „intelectualii” sunt de acord cu acest lucru într-un procent puțin mai mic. „Intelectualii” sunt semnificativ mai puțin de acord cu afirmația „nu am resursele financiare pentru a face ceva pentru mediu”, iar „materialiștii consumeriști” sunt de acord cu aceeași afirmație mult peste medie. În funcție de grupul social din care fac parte respondenții, afirmația că „măsurile de mediu sunt inechitabile din punct de vedere social și creează o povară pentru cei cu venituri mici în mod special” prezintă variații importante: „navigatorii adaptabili” și „hedoniștii” sunt foarte de acord cu afirmația, pe când „intelectualii”, „tradiționaliștii” și „realiștii progresiști” sunt mult mai puțin de acord. „Mă tem că schimbările de mediu vin cu costuri personale” este o afirmație semnificativ mai relevantă pentru bărbați, persoanele între 30-39 de ani și persoanele cu un nivel scăzut de educație. Aceste trei categorii de gen, vârstă și educație au aceeași reacție și în legătură cu celelalte două afirmații.

61% dintre respondenți se declară enervați când li se spune cum să trăiască. În plus, 52% se plâng că în curând nu vor mai putea face nimic dacă urmează noi reglementări pentru protecția climei și mediului. „Hedoniștii” se declară cel mai puțin dispuși să accepte să li se spună ce să facă, pe când „intelectualii” se declară cei mai dispuși să accepte. Tot „intelectualii” sunt în procent considerabil mai mic de acord cu faptul că nu vom mai putea face nimic dacă reglementările de mediu devin mai stricte, pe când „navigatorii adaptabili” și „hedoniștii” sunt în procent considerabil mai mare de acord cu această afirmație. Persoanele între 30-39 de ani și cei cu un nivel scăzut de educație sunt mai enervați când alții le spun ce să facă și cred că nu vom mai putea face nimic dacă reglementările de mediu se înăscesc, la capătul opus fiind persoanele cu vârste cuprinse între 50-59 de ani.

57% dintre românii incluși în sondaj sunt îngrijorați că marii consumatori de energie în procesul de producție nu pot implementa reglementări mai stricte pentru protecția mediului, iar 56% cred că măsurile de combatere a schimbărilor climatice defavorizează mediul privat. În plus, 46% spun că păstrarea locurilor de muncă este mai importantă decât protecția mediului. „Navigatorii adaptabili” și „hedoniștii” sunt în mod special de acord cu faptul că industriile mari consumatoare de energie nu pot implementa măsuri de protecție a mediului prea stricte, pe când „intelectualii” și „tradiționaliștii” sunt mai degrabă în dezacord cu afirmația. Aceste categorii își mențin părerile și în legătură cu faptul că măsurile de combatere a schimbărilor climatice sunt în defavoarea mediului de afaceri, respectiv că păstrarea locurilor de muncă este mai importantă decât protecția mediului – în cazul ultimei afirmații, procentele indicând și mai clar aceeași direcție. Categoria de vârstă 30-39 de ani iese în evidență prin acordul cu cele trei afirmații, singurele tendințe ușor împotriva observându-se la persoanele de peste 50 și 60 de ani. Aceeași atitudine deosebit de favorabilă celor trei afirmații se remarcă și la cei cu un nivel scăzut de educație. Surprinzător, cei cu venituri mici nu sunt în mod special de acord cu faptul că

păstrarea locurilor de muncă este mai importantă, procentul lor fiind apropiat de medie.

55% dintre respondenți sunt de părere că mediul privat știe cel mai bine cum să implementeze transformările necesare pentru protecția mediului, iar 38% cred că știința și tehnologia vor rezolva problemele de mediu fără să fie nevoie ca oamenii să își schimbe stilul de viață. „Navigatorii adaptabili” și „hedoniștii” au cea mai mare încredere în companii că știu cel mai bine cum să implementeze schimbările necesare, în timp ce „intelectualii”, „performanții”, „convenționalii” și „tradiționaliștii” sunt de acord cu afirmația într-un procent ceva mai mic. Aceste grupuri sociale tind să aibă opinii similare și referitor la capacitatea științei și a tehnologiilor de a ne salva de efectele schimbărilor climatice. Persoanele cu vârste cuprinse între 30-39 de ani declară că au mai mare încredere în companii că știu cel mai bine cum să protejeze mediul și că știința și tehnologia ne vor salva. Cei peste 50 de ani sunt subreprezențați în ce privește încrederea în știință și tehnologie. În favoarea științei și tehnologiei se exprimă și bărbații într-o mai mare măsură decât femeile. Persoanele cu un nivel scăzut de educație se declară în mare proporție de acord cu ambele afirmații, la fel și cei cu un nivel mai mic al veniturilor, pe când cei cu un nivel ridicat de educație se poziționează la capătul opus.

Aproape unul din trei respondenți consideră că este dificil să își organizeze viața pentru a proteja mediul, iar 67% afirmă că este imposibil să renunțe la mașină din cauza infrastructurii proaste. Aproximativ o treime consideră că nu își pot schimba viața pentru ceva ce s-ar putea întâmpla în viitor. Încă o dată, „navigatorii adaptabili” și „hedoniștii” răspund într-o proporție mult mai mare că mai degrabă nu își pot modifica viața pentru a proteja mediul și nici nu văd vreun sens în a-și schimba viața pentru ceva ce se va întâmpla probabil în viitor, pe când „intelectualii” și „tradiționaliștii” se află la capătul opus. „Realiștii progresiști” înregistrează un procent ușor mai ridicat la răspunsul „infrastructura proastă mă face să nu pot renunța la mașină”, pe când „tradiționaliștii” declară că nu e atât de greu să renunțe la mașină. În mod similar, bărbații, într-o mai mare măsură decât femeile, afirmă că nu pot renunța la mașină, iar, dintre categoriile de vârstă, cei cu vârsta între 30-39 de ani susțin acest lucru într-un procent mult mai ridicat. Aceleași categorii – bărbații și cei între 30-39 de ani – susțin că este dificil să-și schimbe viața într-o direcție sustenabilă și că nu văd de ce și-ar schimba-o pentru ceva ce se va întâmpla probabil în viitor. Cei cu vârste cuprinse între 50-59 de ani văd mai mult sens în a-și schimba viața din cauza schimbărilor climatice, iar cei între 60-69 de ani consideră că nu este așa greu să trăiești într-un mod respectuos față de mediu.

2.3 MOTIVAȚII PENTRU UN COMPORTAMENT ATENT LA CLIMĂ ȘI MEDIU

Chiar dacă au o atitudine favorabilă față de transformarea socio-ecologică și sunt dispuși să își schimbe comportamentul în direcția protejării mediului, oamenii au nevoie de o

motivație pentru a face acest lucru. Sondajul SINUS arată că motivația provine, în mare parte, din percepția că protecția mediului poate îmbunătăți calitatea vieții, că un mediu sănătos înseamnă și o viață sănătoasă, iar timpul petrecut în natură are efecte benefice importante. De remarcat este și că protecția mediului e percepută ca o datorie civică, ceea ce explică parțial gradul ridicat de responsabilitate atribuit de respondenți categoriei „cetățeni”. Nu este exclus ca această datorie civică să fie un mesaj propagat de sus în jos, dinspre mediile private și instituțiile de stat și europene.

91% dintre respondenți spun că petrecerea timpului în natură le îmbunătățește calitatea vieții. Mai mult, 81% spun că se simt puternic conectați cu natura. Deși majoritatea grupurilor sociale se poziționează în jurul procentului mediu când vine vorba de îmbunătățirea calității vieții prin petrecerea timpului în natură, „navigatorii adaptabili” sunt singurii care se remarcă printr-un procent semnificativ mai mic. În ce privește legătura cu natura, „elita consacrată” și „realiștii progresiști” resimt această legătură într-un procent semnificativ mai mare, în schimb „tradiționaliștii” și „materialiștii consumeriști” o resimt într-un procent considerabil mai mic. Tinerii cu vârste între 18-29 de ani sunt cei care consideră cel mai puțin că timpul petrecut în natură le îmbunătățește calitatea vieții. La fel consideră și persoanele cu un nivel scăzut al veniturilor, care nici nu resimt o legătură puternică cu natura (procentul lor este ușor scăzut față de medie).

De asemenea, 91% dintre respondenți spun că fiecare persoană este responsabilă să lase moștenire un mediu locuibil generațiilor viitoare. Mai mult, 90% consideră că protecția mediului este o chestiune de decență și datorie civică. 89% cred că protecția mediului înseamnă și o calitate mai bună a vieții și sănătate pentru toți. 72% se simt personal responsabili pentru protecția naturii și a mediului. De remarcat că „realiștii progresiști” răspund în procent de 100% că „fiecare persoană este responsabilă pentru a lăsa moștenire un mediu locuibil generațiilor viitoare”. „Navigatorii adaptabili” se află sub medie când vine vorba de protecția mediului ca datorie civică și de corelarea protecției mediului cu o calitate mai bună a vieții, în schimb procente ușor mai ridicate din „elita consacrată”, „intelectuali” și „realiști progresiști” fac legătura între protecția mediului și calitatea vieții. „Elita consacrată”, „intelectuali” și „realiștii progresiști” sunt și cei care se simt ușor mai responsabili decât media pentru conservarea naturii și a mediului. În schimb, tinerii cu vârste între 18-29 de ani sunt de acord într-un procent semnificativ mai mic că „fiecare individ este responsabil pentru a lăsa moștenire un mediu locuibil generațiilor viitoare”. Persoanele cu venituri mici cred mai puțin că protecția mediului este o chestiune de decență și datorie civică, precum și că protecția mediului înseamnă o calitate a vieții mai bună.

85% dintre respondenți consideră că țările industrializate au o mai mare responsabilitate pentru protecția mediului având în vedere că sunt și principalele responsabile pentru schimbările climatice. Mai mult, 81% declară că se simt mai bine când cumpără produse cu un impact redus asupra mediului și climei. Nu există mari variații în funcție de grupul social în ceea ce privește responsabilitatea țărilor industrializate pentru

impactul asupra climei, dar „hedoniștii” și „realiștii progresiști” sunt cei care se simt cel mai bine când cumpără produse ecologice, pe când „tradiționaliștii” răspund afirmativ la aceeași întrebare într-o proporție ușor mai mică. Bărbații sunt mai convinși că țările industrializate au o responsabilitate mai mare, iar dintre persoanele cu venituri mici un procent ușor mai mic consideră țările industrializate responsabile.

80% dintre românii care au răspuns la sondaj cred că companiile trebuie să facă mai multe eforturi pentru protejarea mediului, altfel riscă să aibă pierderi economice. 85% cred că politicile consecvente de protecție a mediului vor avea un impact pozitiv asupra competitivității companiilor în viitor, iar 70% cred că tranziția la produse și procese de producție ecologice va oferi oportunități de angajare. „Hedoniștii” și „realiștii progresiști” cred într-o măsură mai mare că există un risc de pierderi economice dacă companiile nu adoptă practici sustenabile, în timp ce „tradiționaliștii” sunt mult mai puțin convinși de acest lucru. „Realiștii progresiști” și „intelectualii” cred într-un procent ușor mai mare că practicile sustenabile aduc și competitivitate economică, iar „realiștii progresiști” și „hedoniștii” cred mai degrabă că sustenabilitatea aduce și locuri de muncă. „Tradiționaliștii” și „materialiștii consumeriști” nu împărtășesc această opinie într-o măsură prea mare. La nivelul criteriilor de vârstă, gen, educație și venituri, se remarcă doar cei din grupa de vârstă 30-39 de ani care cred că sustenabilitatea va aduce mai multe locuri de muncă.

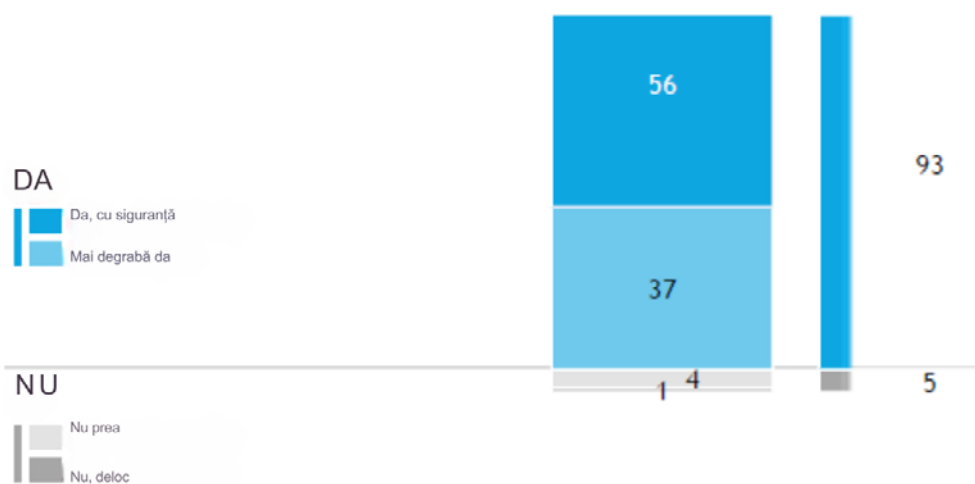
3. SCHIMBAREA STILULUI DE VIAȚĂ ȘI A MODULUI DE A FACE AFACERI

Există aproape un consens (93%) între românii chestionați cu privire la nevoia de schimbare, dar întrebările care detașiază acest subiect introduc multe nuanțe despre ce înseamnă schimbarea, cum ar trebui aplicată, cine este responsabil pentru costuri și alte aspecte. În ceea ce privește responsabilitatea, deși degradarea mediului este cauzată, la nivel global, în principal de exploatarea inechitabilă și nesustenabilă a resurselor de către companiile private, sectorul privat nu este perceput nici ca actorul de la care trebuie să cerem cel mai mult, și nici ca principalul responsabil pentru criza ecologică. Guvernul este perceput ca principalul responsabil, un rezultat conform cu discursul neoliberal din spațiul public potrivit căruia statul este inefficient. Mai mult, respondenții consideră că nevoia de a face mai mult pentru mediu este distribuită aproape egal între companii și cetățeni (75% versus 73%), în ciuda impactului asupra mediului în mod

evident disproporționat al celor doi actori. O altă surpriză a capitolului este că tinerii între 18-29 de ani consideră că toți actorii fac deja prea mult, un rezultat care ar putea fi explicat printr-o implicare politică redusă a tinerilor în general și participarea redusă la mișcări ecologiste de tip Fridays for Future care au mobilizat semnificativ mai mulți tineri în alte țări. Tot la acest capitol, persoanele cu venituri reduse ies în evidență printr-o serie de răspunsuri surprinzătoare, cum ar fi: sprijin cel mai puțin reducerea prețului la transport în comun, sunt de acord cel mai puțin cu sprijinirea financiară a angajaților afectați de tranziția energetică și a comunităților afectate de închiderea industriilor. Explicația poate avea de-a face cu același discurs neoliberal internalizat care respinge sprijinul financiar de la stat pentru cetățeni, dar, în mod ironic, nu și pentru companii, care cer subvenții pentru a face tranziția.

Nevoia de schimbare

Credeți că este necesară o modificare fundamentală în stilului de viață și de a face business în România?

3.1 EVALUAREA NEVOII DE SCHIMBARE

Întrebați dacă este nevoie de o schimbare fundamentală a modului în care trăim și facem afaceri în România, 93% dintre respondenți au spus „da, cu siguranță” (56%) sau „mai degrabă da” (37%), în contrast cu 5% care consideră că, mai degrabă, nu ar fi nevoie de o schimbare radicală.

Deși e clar că marea majoritate a românilor își doresc o schimbare fundamentală, există variații de la un grup social la altul: dintre cei 93% care au răspuns „da” sau „mai degrabă da”, „materialiștii consumeriști” sunt cel mai puțin de acord cu afirmația, în proporție de 85%. Dintre cei care au spus „da, cu siguranță”, „hedoniștii” și „realiștii progresiști” sunt și mai categorici, cu procente de 68% și 72% față de media de 56%, iar „navigatorii adaptabili” se află la capătul opus.

Persoanele între 30-39 de ani sunt mai convinse decât restul că e nevoie de o schimbare fundamentală, respectiv un procent de 97% față de media de 93%, iar cei peste 60 de ani sunt la capătul opus, cu un procent sub medie. Dintre cei care spun „da, cu siguranță”, tinerii între 18-29 de ani sunt cei mai hotărâți, respectiv un procent de 68% față de media de 56%. Cei peste 60 de ani se află din nou la capătul opus. Din punct de vedere al veniturilor, dintre cei care spun un „da” categoric nevoii de schimbare radicală, cei cu venituri reduse sunt cei mai convingși de asta, în proporție de 78% față de media de 56%. În privința educației, cei cu un nivel ridicat de educație sunt ușor sub media celor care spun un „da” răspicat.

3.2 ATRIBUIREA RESPONSABILITĂȚII: CINE FACE PEA PUȚIN?

Majoritatea respondenților cred că politicienii și guvernul sunt actorii cu cea mai mare responsabilitate pentru combaterea schimbărilor climatice, 82% afirmând că aceștia fac prea puțin. De asemenea, 76% sunt de părere că administrațiile locale fac prea puțin, 75% așteaptă mai multă responsabilitate din partea companiilor și sindicatelor, iar 73% cred că cetățenii ar trebui să facă mai mult. În plus, 57% dintre respondenți cred că Uniunea Europeană ar trebui, la rândul său, să facă mai mult. Organizațiile neguvernamentale și comunitatea științifică au fost menționate de 52%, respectiv 49% dintre respondenți.

România se evidențiază între celelalte țări din sondaj prin atribuirea unei responsabilități semnificativ mai mari guvernului decât mediului privat (82% versus 75%) față de media celor 19 țări incluse în sondaj: 71% versus 70%.

Este important de reținut că procentele celor care au spus că actorii enumerați fac prea puțin pentru combaterea schimbărilor climatice sunt extrem de mici, ceea ce înseamnă că există o așteptare generală față de toți actorii din spațiul public de a contribui la protecția mediului.

Cei mai mulți dintre respondenții români au indicat guvernul drept un actor care face prea puțin. „Elita consacrată”

și „intelectualii” cred asta într-un procent ușor peste medie, pe când „navigatorii adaptabili” nu sunt la fel de convingși (66% față de media de 82%). „Intelectualii” și „navigatorii adaptabili” se poziționează la fel în ceea ce îi privește pe politicieni. Administrația locală este pe locul doi între actorii percepuți ca făcând prea puțin pentru mediu, iar „navigatorii adaptabili” se remarcă din nou cu un procent mult sub medie, pe când „intelectualii” cred ușor mai mult decât media în acest răspuns. „Navigatorii adaptabili” se remarcă și prin poziționarea sub medie în ce privește responsabilitatea mediului privat, iar „intelectualii” și „elita consacrată” cred ușor peste medie că companiile nu fac destul.

Din punct de vedere al genului, nu există mari variații între femei și bărbați în legătură cu vreunul dintre actorii enumerați în sondaj, însă din punct de vedere al vârstei, tinerii între 18-29 de ani se remarcă prin convingerea că absolut toți actorii din sondaj fac deja prea mult pentru mediu sau oricum nu fac prea puțin. O altă variație se observă la grupa de vârstă peste 50 și 60 de ani, reprezentanții acestei categorii considerând într-un procent peste medie că politicienii fac prea puțin.

Din perspectiva nivelului educației, un procent ușor peste medie al persoanelor cu un nivel scăzut este de părere că companiile fac deja prea mult, dar UE face prea puțin. Din aceeași categorie, un procent mult peste medie crede că guvernul, partidele politice și sindicatele nu fac destul. Din punct de vedere al veniturilor, cei cu venituri mici sunt singurii de părere că organizațiile neguvernamentale și comunitatea științifică nu fac destul.

3.3 ATRIBUIREA RESPONSABILITĂȚII: CARE ACTORI POT CONTRIBUI MAI MULT LA GESTIONAREA CRIZEI?

Când vine vorba de gestionarea crizei ecologice, guvernul este de departe actorul cel mai des nominalizat de respondenți, în proporție de 53%, urmat de Uniunea Europeană (38%), comunitățile locale (35%), comunitatea științifică (32%), administrațiile locale (30%), companiile (20%), ONG-urile (19%), partidele politice (8%) și sindicatele (5%).

„Navigatorii adaptabili” ies în evidență prin procente ușor și chiar considerabil mai mici decât media, indicând așteptări mult mai mici de guvern, cetățeni, administrația locală și ONG-uri și mai mici de la UE și companii în comparație cu alte grupuri sociale. Singurul actor de la care „navigatorii adaptabili” așteaptă mai mult sunt sindicatele. Celelalte grupuri sociale au, pe alocuri, doar așteptări ușor mai mari de la anumite categorii: „intelectualii” de la UE, companii și ONG-uri, „tradiționaliștii” de la administrația locală, „materialiștii consumeriști” de la comunitatea științifică, iar „realiștii progresiști” de la ONG-uri.

În funcție de categoria de vârstă, în linii mari tinerii așteaptă mai puțin de la guvern și companii, în timp ce persoanele mai în vârstă așteaptă mai mult de la cele două categorii de actori. Mai exact, cei cu vârste între 18-29 de ani așteaptă mai puțin de la companii și administrația locală, dar mai mult

de la politicieni și UE, pe când cei peste 50 de ani așteaptă mult mai mult de la companii, iar cei peste 60 așteaptă mult mai mult de la guvern și companii. Polarizarea între tineri și vârstnici este aici mai evidentă decât pe orice alt subiect.

Există o polarizare parțială și între persoanele cu un nivel scăzut de educație și cele cu un nivel ridicat: cele cu nivel scăzut așteaptă mult mai puțin de la majoritatea actorilor nominalizați în sondaj: guvern, UE, cetățeni, administrația locală, companii, ONG-uri. Cele cu nivel ridicat au așteptări mult mai mari de la guvern și administrația locală și ușor mai mici de la sindicate și politicieni. Din punctul de vedere al veniturilor, nu sunt mari variații, cu o singură excepție: cei cu venituri reduse au așteptări mult mai mici de la guvern.

3.4 ATITUDINI FAȚĂ DE POLITICILE DE MEDIU

91% dintre respondenți cred că politicienii trebuie să facă mai mult pentru a se asigura că sistemul social și economic este unul echitabil. 88% dintre respondenți sunt de acord cu sprijinirea financiară a persoanelor cu venituri reduse pentru acoperirea costurilor legate de electricitate, încălzire și transport majorate din cauza politicilor de mediu. În același timp, 66% dintre români nu se simt confortabil cu ideea unei schimbări fundamentale a condițiilor de trai și a celor economice, întrucât cred că mulți oameni se vor descurca mai greu ca înainte.

77% dintre respondenți sunt de acord că comunitățile cu venituri mici, cele indigene sau etnic minoritare și altele nu ar trebuie să sufere mai mult decât alte grupuri din cauza poluării mediului.

90% dintre români sunt în favoarea subvențiilor pentru sprijinirea afacerilor care fac tranziția către o producție și produse care protejează mediul, 83% cred că e nevoie de reglementări clare pentru companii din partea statului, iar 79% spun că politicienii ar trebui să pună mult mai multă presiune pe mediul privat pentru a adopta metode sustenabile de producție. De asemenea, 65% cred că politicienii sunt prea influențați de industrie și companii, iar 87% cred că este nevoie de legi stricte și consecvente pentru a proteja mediul pentru noi și generațiile viitoare. Totuși, 74% cred că există deja reglementări care să producă o schimbare fundamentală în societate, iar dacă ar fi implementate am fi pe drumul cel bun către protejarea mediului.

87% dintre respondenți susțin o trecere mai accelerată la tipuri de energie regenerabilă.

68% sunt de acord cu afirmația „mă enervează că politicile de mediu sunt controlate de UE, pentru că asta înseamnă că particularitățile României nu sunt suficient luate în considerare”.

54% cred că ar trebui implementate măsuri care să producă schimbări structurale, chiar dacă înseamnă și pierderea unor locuri de muncă. Totuși, 72% dintre respondenți spun că

locurile de muncă afectate de schimbările structurale ar trebui menținute cât mai mult timp posibil în condițiile în care nu se creează alternative.

DE REȚINUT:

- Deși respondenții sunt într-o mare măsură de acord că este nevoie de o restructurare echitabilă a sistemului social și economic în care trăim (91%), procentul celor de acord scade dacă locurile de muncă sunt în pericol (54%). „Intelectualii” sunt de acord cu restructurarea sistemului (99%) într-o proporție ușor mai mare, iar „tradiționaliștii” într-un proporție mult mai mică (81%). Răspunsurile sunt consecvente și în ce privește schimbarea cu riscul pierderii locurilor de muncă: „intelectualii” susțin schimbarea chiar și în acest caz (67% față de media de 54%), în timp ce „tradiționaliștii” sunt și mai puțin de acord cu o schimbare dacă există riscul pierderii de locuri de muncă (37% față de media de 54%).
- Respondenții cu venituri reduse ies în evidență prin reticența față de schimbare societală și economică: 79%, față de media de 91%, sunt de părere că politicienii trebuie să restructureze sistemul, 76%, față de media de 86%, că e nevoie de legi mai stricte, iar 73%, față de media de 79%, că companiile au nevoie de reglementări pentru a deveni neutre climatic. În schimb, aceiași respondenți răspund în procente peste medie că avem deja reglementările necesare pentru a proteja mediul, că UE nu ia în considerare particularitățile României și că ideea unor schimbări structurale e îngrijorătoare pentru că mulți oameni s-ar descurca mai greu în urma ei. Reticiența față de schimbare poate fi interpretată ca o frică față de costurile financiare pe care le implică aceste transformări.
- Din punct de vedere al vârstei, tinerii între 18-29 de ani sunt mult mai puțin de acord că avem nevoie de legi stricte și consecvente pentru a proteja mediul pentru noi și generațiile viitoare. Cei din grupa de vârstă 30-39 de ani sunt îngrijorați peste media respondenților de o schimbare structurală care i-ar face pe oameni să se descurce mai greu ulterior, dar răspund cu „da” peste medie și la afirmația „schimbarea structurală ar trebui implementată chiar dacă se pierd locuri de muncă”. Cei din grupa de vârstă 50-59 de ani sunt enervați că UE nu ia în calcul particularitățile României și sunt mai puțin de acord cu o schimbare structurală care ar pune în pericol locurile de muncă. Și cei peste 60 de ani cred că locurile de muncă puse în pericol de tranziție ar trebui menținute cât mai mult dacă nu există încă alternative.

3.5 EVALUAREA MĂSURILOR DE PROTECȚIE A MEDIULUI, NATURII ȘI CLIMEI

Mobilitate: 92% dintre respondenți sunt de acord cu reducerea prețurilor la transportul public local, iar 92% vor extinderea rețelei de transport public și creșterea frecvenței. O mare parte dintre respondenți (83%) își doresc mai multe

stații de încărcare pentru mașinile electrice, 78% vor promovarea mai intensă a mașinilor electrice, 54% sunt de acord cu o taxă pentru climă inclusă în prețul biletelor de avion, iar 48% cu o taxă auto care ar face ca persoanele care merg mai mult cu mașina să plătească mai mult.

Reducerea prețului la transport public comun este sprijinită în special de „elita consacrată” și de „materialiștii consumeriști” și mult mai puțin de „navigatorii adaptabili”. Taxa auto, cea mai puțin populară măsură legată de transport, este susținută mult peste medie de „intelectuali” și de „navigatorii adaptabili” și susținută mult sub medie de „convenționali”. Bărbații sunt de acord cu introducerea unei taxe pe biletele de avion și a taxei auto mai mult decât femeile. Tinerii cu vârste între 18-29 de ani nu susțin prea mult reducerea prețului la transportul în comun sau extinderea acestuia, cei între 30-39 de ani nu susțin nici ei reducerea prețului la transportul în comun, dar susțin peste medie taxa auto. Cei care susțin cel mai puțin taxa auto sunt cei peste 60 de ani. Surprinzător, cei cu venituri reduse nu sprijină prea mult (77% față de media de 91%) reducerea prețurilor la transportul în comun și nici extinderea rețelei de transport în comun (75% față de media de 91%).

Energie: 91% dintre respondenți susțin construcția de noi turbine eoliene, 88% sunt în favoarea comunităților de energie, iar 83% sunt de acord cu panouri solare obligatorii pe clădirile publice și clădirile private noi.

„Elita consacrată” și „intelectuali” sunt de acord într-un procent puțin peste medie cu construcția de turbine eoliene, pe când „avangarda cosmopolită” și „navigatorii adaptabili” sunt într-un procent puțin mai mic, respectiv mult mai mic de acord cu acest lucru. Tinerii între 18-29 de ani sunt într-o proporție mică de acord cu turbinele eoliene, în schimb persoanele între 40-49 de ani sunt în favoarea acestora. Nici cei cu venituri reduse nu sprijină energia eoliană prea mult. În ce privește comunitățile de energie și energia solară, variațiile sunt minore spre neexistente.

Tehnologie/inovație/afaceri: 93% dintre respondenții români sunt pentru sprijinirea suplimentară a dezvoltării de produse și tehnologii prietenoase cu mediul, în timp ce 89% își doresc certificarea și etichetarea produselor sustenabile. 71% dintre români vor reducerea subvențiilor dăunătoare pentru climă, iar 62% vor ca produsele dăunătoare pentru mediu să coste mai mult.

„Intelectuali”, mai mult decât celelalte grupuri sociale, sunt de acord cu toate măsurile din domeniul tehnologiei menționate de sondaj. „Navigatorii adaptabili” sunt mai puțin de acord cu promovarea produselor și tehnologiilor prietenoase cu mediul, precum și cu etichetarea produselor ecologice, iar „materialiștii consumeriști” sunt mai puțin de acord decât restul cu scumpirea produselor nesustenabile. Tinerii între 18-29 de ani sunt mai puțin de acord cu promovarea produselor și tehnologiilor sustenabile, precum și cu etichetarea produselor ecologice, iar cei peste 60 de ani sunt mai puțin de acord cu reducerea subvențiilor care dăunează climei. Nici persoanele cu venituri reduse nu sunt neapărat de acord cu

promovarea produselor și producției sustenabile, nici cu etichetarea produselor sustenabile, măsuri care ar crește costurile. Cei cu un nivel scăzut de educație sunt de acord într-un procent peste medie cu reducerea subvențiilor dăunătoare pentru mediu și cu scumpirea produselor nesustenabile.

Educație: 95% dintre respondenți susțin îmbunătățirea educației pentru mediu în școli, iar 90% dintre români își doresc ca angajații ale căror locuri de muncă vor dispărea în viitor să beneficieze de formare sau educație suplimentară, precum și de reprofesionalizare.

„Navigatorii adaptabili” și „avangarda cosmopolită” sunt foarte de acord, respectiv ușor mai puțin de acord cu nevoia de educație ecologică în școli. La fel se poziționează și tinerii între 18-29 de ani și persoanele între 30-39 de ani, în procente ușor mai mici (91%) decât media (95%). Cei cu venituri reduse se află mult sub media respondenților în ce privește nevoia de educație ecologică în școli și formarea/recalificarea celor care își pierd locurile de muncă.

Locuire: 94% dintre respondenți sunt de acord cu acordarea unui sprijin financiar pentru sisteme eficiente de încălzire, 92% susțin sprijinul de stat pentru renovarea clădirilor pentru eficientizarea încălzirii, 92% susțin sprijinul de stat pentru locuințe private care folosesc energie regenerabilă, iar 88% sunt de acord cu reglementările privind eficiența energetică pentru aparatura casnică.

„Avangarda cosmopolită” este mai puțin de acord cu acordarea de ajutoare financiare pentru sisteme de încălzire eficiente, iar „navigatorii adaptabili” sunt mai puțin de acord cu subvenții pentru locuințe private care folosesc energie regenerabilă. Tinerii între 18-29 de ani sunt mai puțin de acord cu acordarea de sprijin financiar pentru sisteme eficiente de încălzire, cu finanțarea de la stat pentru reabilitarea termică a clădirilor, precum și cu reglementările pentru aparate casnice. Persoanele cu vârste cuprinse între 50-59 de ani sunt mai degrabă de acord cu finanțarea de la stat pentru reabilitarea termică. Cei cu venituri reduse sunt mai puțin de acord decât media cu toate cele trei tipuri de sprijin pentru locuire eficientă.

3.6 ATITUDINI FAȚĂ DE TRANZIȚIA ENERGETICĂ

Se remarcă o susținere largă a măsurilor de protecție pentru oamenii și comunitățile afectate de tranziția energetică, însă analiza variațiilor în funcție de grupul social indică rezultate surprinzătoare, în special faptul că persoanele cu venituri scăzute susțin în procent foarte mic acordarea de compensații financiare pentru recalificare, adoptarea energiilor regenerabile sau sprijinirea comunităților afectate. Poziția lor poate fi explicată printr-o solidaritate redusă între persoanele cu dificultăți financiare, dar cu probleme diferite, precum și ca o consecință a internalizării mesajelor neolibérale din spațiul public împotriva măsurilor de sprijin de la stat.

Tranziția energetică

93% dintre respondenți spun că angajații afectați de pierderea locurilor de muncă ca urmare a tranziției către energia regenerabilă ar trebui sprijiniți să se recalifice pentru locuri de muncă alternative, iar 90% spun că angajații afectați ar trebui sprijiniți financiar. 92% dintre românii care au răspuns la sondaj cred că locuințele private care vor să folosească tehnologii regenerabile ar trebui sprijinite financiar. În plus, 92% spun că dezvoltarea comunităților de energie trebuie sprijinită de guvern. Potrivit a 90% dintre respondenți, noile industrii ar trebui să se stabilească în acele regiuni și județe afectate de conversia către energiile regenerabile, iar 88% sunt de părere că regiunile afectate ar trebui să primească suport financiar. 87% cred că cetățenii ar trebui să participe la viața publică și politică pentru a forma comunități.

DE REȚINUT:

- Câteva grupuri sociale se poziționează sub medie în ce privește acordul cu măsurile enunțate: „tradiționaliștii” sunt mai puțin de acord ca guvernul să sprijine dezvoltarea comunităților de energie, precum și ca cetățenii să participe la viața publică și politică a comunităților. „Navigatorii adaptabili” sunt mult mai puțin de acord ca regiunile afectate de tranziție, precum regiunile miniere, să primească sprijin financiar și mai puțin de acord ca angajații afectați să primească sprijin financiar, de exemplu, compensații.
- Din punct de vedere al grupelor de vârstă, tinerii între 18-29 de ani ies în evidență situându-se semnificativ sub media celor care sunt de acord cu majoritatea enunțurilor din sondaj: sprijinirea angajaților în vederea recalificării sau ajutorul financiar, sprijinirea regiunilor în tranziție, subvenționarea locuințelor care folosesc energie regenerabilă sau relocarea noilor industrii în zonele afectate de tranziție. Aceștia se află și ușor sub medie în ce privește participarea cetățenilor la viața politică.
- Din nou, cei cu venituri reduse înregistrează procente surprinzătoare: ei se plasează mult sub medie în ce privește acordul pentru sprijinirea angajaților afectați de tranziție prin recalificare, dar și acordul pentru ca regiunile afectate de tranziție să primească sprijin financiar. Aceștia sunt și ușor mai puțin de acord ca guvernul să sprijine comunitățile de energie și ca cetățenii să participe la viața politică.

Energie regenerabilă

76% dintre respondenți se pot imagina participând la luarea de decizii privind sursa de energie a comunității lor, 29% dintre ei spunând că s-ar implica cu siguranță. Întrebați dacă s-ar imagina generând chiar ei energia necesară, 52% spun că sigur se pot imagina, 34% declară că mai degrabă s-ar imagina, iar 4% spun că deja produc energie.

62% ar fi de acord cu construcția unui parc solar în comunitatea lor dacă profitul ar fi folosit în beneficiul comunității,

35% ar accepta parcul solar fără condiții și doar 3% s-ar împotrivi. În cazul unui parc eolian, 58% ar fi de acord cu măsura dacă profitul ar reveni comunității, 36% ar accepta fără condiții și 6% ar fi împotriva.

DE REȚINUT:

- „Performanții” sunt cei mai dispuși să se implice într-un proiect de furnizare a energiei, cum ar fi o cooperativă de energie, în comunitatea lor, ei răspunzând „da, cu siguranță” într-un procent de 43% față de media de 29%. Dintre cei care au răspuns „da, cu siguranță” și „mai degrabă da”, „navigatorii adaptabili” și „realiștii progresiști” se situează ușor peste medie, iar „tradiționaliștii” sunt mult sub medie. Bărbații s-ar implica mai mult decât femeile într-un proiect de furnizare a energiei, iar cei tineri mai mult decât cei în vârstă. Din punct de vedere al educației, cei cu un nivel scăzut de educație ar fi mai dispuși să se implice, iar cei cu venituri reduse au răspuns mult peste medie (50% față de media de 29%) cu „da, cu siguranță”.
- Între grupurile sociale, răspunsurile la întrebarea „vă puteți imagina generând propria energie necesară” nu prezintă prea multe variații. Doar „realiștii progresiști” au răspuns „da” într-un procent ușor mai mare. „Elita consacrată” și „materialiștii consumeriști” răspund „nu” peste medie. Din punct de vedere al grupelor de vârstă, persoanele între 30-39 de ani se plasează ușor peste medie, pe când cei peste 60 de ani se văd producându-și energia necesară într-o proporție mai mică decât restul. În ce privește veniturile, cei cu venituri mici au răspuns ușor peste medie „da, cu siguranță”.
- „Elita consacrată” și „performanții” afirmă în procente peste medie că realizarea unui proiect de generare a energiei solare în comunitatea lor ar fi un lucru bun, dar procentul „navigatorilor adaptabili” care cred că un astfel de proiect ar fi benefic pentru comunitatea lor se află mult sub medie, declarându-se „mai degrabă dispuși” să îl accepte. „Navigatorii adaptabili” și „performanții” se poziționează la fel și în cazul unui proiect eolian. Cei între 30-39 de ani sunt mai puțin de acord cu faptul că un proiect solar ar fi o idee bună, dar totuși mai degrabă îl acceptă într-o proporție peste medie. Persoanele cu vârste între 50-59 de ani sunt mai degrabă de acord. Se mențin aproximativ aceleași poziționări vizavi de energia eoliană. Din punct de vedere al educației, poziționările sunt similare în cazul solarului și eolianului: cei cu un nivel al educației mai scăzut sunt mai puțin de acord că un proiect de producere a energiei regenerabile ar fi o idee bună, dar l-ar accepta totuși într-un procent peste medie.

Energie

73% dintre respondenți cred că tranziția energetică în ce privește căldura ar trebui să se facă prin mai multe subvenții pentru tehnologii neutre din punct de vedere impact asupra climei și înlocuirea surselor de încălzire. Doar 12% sunt de

acord ca această tranziție să se facă prin mai multe interdicții și 4% ar fi de acord cu creșterea prețurilor la petrol, gaz și cărbune. Restul respondenților nu sunt de acord cu niciuna dintre opțiuni.

Întrebați dacă energia regenerabilă a devenit mai importantă după izbucnirea războiului din Ucraina, 31% sunt siguri că da, iar 37% înclină spre da. Doar 7% spun că nu, iar 25% înclină către nu.

DE REȚINUT:

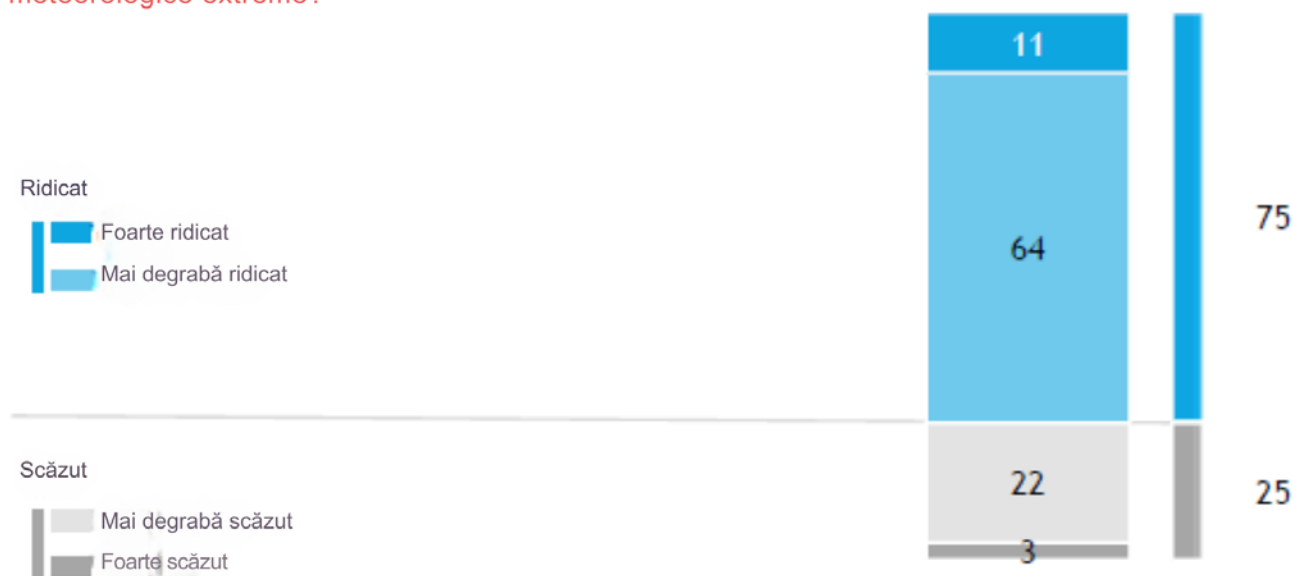
- Tehnologia este soluția cea mai dorită de români pentru tranziția surselor de încălzire, în special printre „intelectuali”, dar mai puțin printre „navigatorii adaptabili”, care sprijină în procent mai ridicat decât media interdicțiile, precum și creșterea prețurilor la combustibilii fosili. Creșterea prețurilor nu este dorită absolut deloc de „materialiștii consumeriști”. Bărbații sunt mai degrabă de acord cu interdicțiile decât cu tehnologia ca soluție. Din punct de vedere al grupelor de vârstă, tinerii se află ușor sub medie în ce privește tehnologia ca soluție, dar susțin mai mult interdicțiile și creșterea prețurilor la combustibilii fosili. Cei din grupele de vârstă peste 50 de ani se poziționează în favoarea tehnologiilor și într-o mai mică măsură susțin interdicțiile și creșterea prețurilor.
- „Intelectualii”, „navigatorii adaptabili” și „realiștii progresiști” cred într-o proporție peste medie că războiul din Ucraina a crescut importanța energiei regenerabile. Mai puțin convingși sunt „convenționalii”, „tradiționaliștii” și „materialiștii consumeriști”. Cei din grupa de vârstă 30-39 de ani sunt mai convingși de asta, pe când cei peste 60 de ani, mai puțin. Cei cu un nivel scăzut de educație cred într-o măsură peste medie că războiul a făcut energia regenerabilă mai importantă, iar cei cu un nivel scăzut al veniturilor răspund într-o proporție peste medie cu un „da” categoric.

4. INTERESUL PENTRU INFORMAȚIE ȘI NIVELUL DE CUNOAȘTERE

Interesul pentru informație este crescut, corelându-se cu gradul de conștientizare evaluat în primul capitol. Există însă o diferență semnificativă între nivelul de interes pentru subiect și

nivelul de cunoștințe privind politicile de mediu, acesta din urmă indicând o mai mare nevoie de a explica și a populariza politicile de mediu care afectează viața de zi cu zi a oamenilor.

Cum vă evaluați nivelul de cunoștințe despre interacțiunile ecologice și problemele de mediu, precum dispariția pădurilor, pierderea biodiversității, poluarea oceanelor și fenomenele meteorologice extreme?

4.1 INTERESUL PENTRU INFORMAȚIE ȘI NIVELUL DE CUNOAȘTERE: CLIMĂ

85% dintre români exprimă un interes fundamental pentru tema schimbărilor climatice. Dintre aceștia, 33% sunt foarte interesați, 12% sunt mai puțin interesați, iar 3% nu sunt interesați. 75% evaluează nivelul lor de cunoștințe privind relațiile ecologice și problemele de mediu ca fiind „înalt”. Dintre aceștia, doar 11% afirmă că nivelul lor este „foarte înalt”. 25% declară un nivel destul de scăzut, dintre care 3% spun că știu foarte puțin.

DE REȚINUT:

- „Intelectualii” și „realiștii progresiști” manifestă un interes peste medie față de schimbările climatice – 97% față de media de 85%. „Convenționalii” și „materialiștii consumeriști” manifestă un interes sub media respondenților, 75%, respectiv 70%. Din punct de vedere al grupelor de vârstă, persoanele între 30-39 de ani se declară ușor mai interesate decât restul, iar din punct de vedere al veniturilor, printre persoanele cu venituri

mici, un procent semnificativ peste medie (48%) se declară „foarte interesați” (33%).

- În ce privește nivelul de cunoștințe privind relațiile ecologice și problemele de mediu, „elita consacrată” declară un nivel „înalt” într-un procent peste media respondenților, pe când „tradiționaliștii” și „materialiștii consumeriști” se declară cunoscători, dar sub medie. Bărbații se consideră mai cunoscători, iar singura grupă de vârstă care declară un nivel de cunoștințe ușor peste medie este cea între 50-59 de ani. Persoanele cu venituri reduse declară un nivel de cunoștințe sub medie (52% față de media de 75%).

4.2 INTERESUL PENTRU INFORMATIE ȘI NIVELUL DE CUNOAȘTERE: POLITICI

Doar 8% dintre respondenți se consideră „foarte bine” informați în ce privește politicile pentru un sector privat mai prietenos cu mediul și clima. 42% se consideră „relativ informați”. Un procent similar, 43%, se consideră „relativ neinformați”, iar 7% nu se consideră deloc informați.

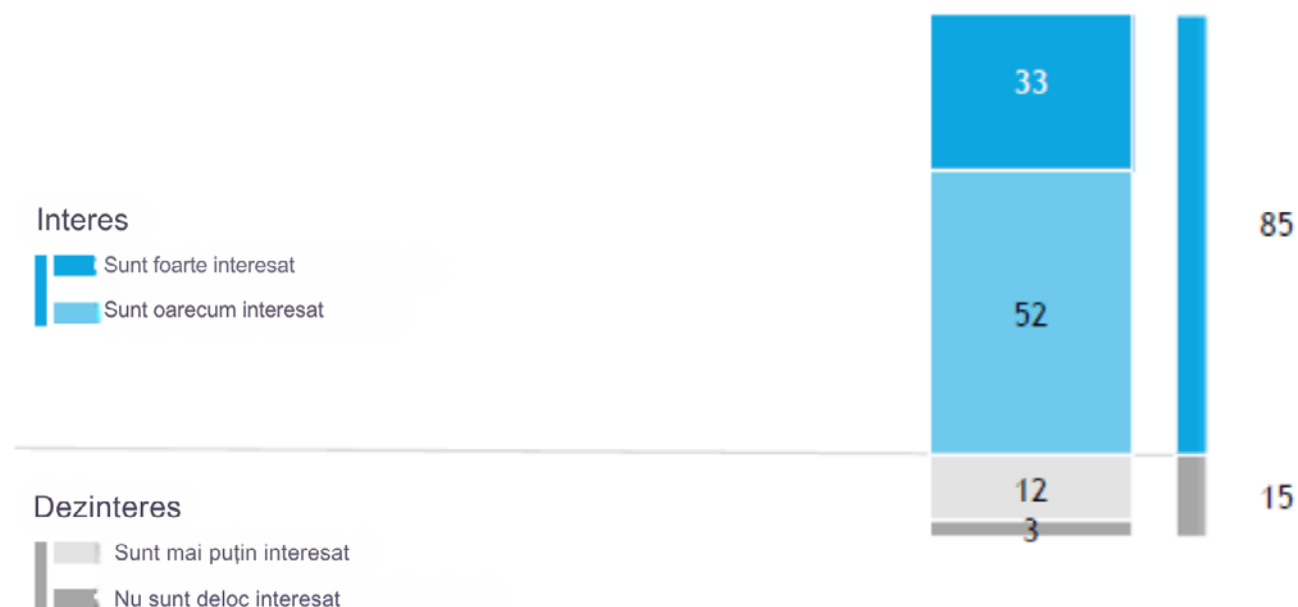
69% spun că politicile pentru un sector privat prietenos cu mediul și clima nu sunt destul de bine explicate și clarificate. Doar 31% nu sunt de acord cu asta: 5% spun că politicile sunt suficient de bine explicate, iar 26% spun că sunt mai degrabă bine explicate.

DE REȚINUT:

- „Navigatorii adaptabili” și „hedoniștii” se declară cunoscători ai politicilor de mediu într-un procent mult peste media respondenților. La capătul opus se află „convenționalii”, „tradiționaliștii” și „materialiștii consumeriști”. Bărbații se consideră mai cunoscători, iar dintre categoriile de vârstă, procentul de persoane între 30-39 de ani care declară un nivel „înalt” de cunoștințe despre politicile de mediu se află peste media respondenților. Cei cu un nivel scăzut de educație se declară cunoscători într-un procent mai mare decât media, iar cei cu venituri mici se declară cunoscători într-un procent mai mic decât media, pe când cei cu venituri ridicate se declară cunoscători peste medie.

- „Avangarda cosmopolită”, „navigatorii adaptabili” și „hedoniștii” declară în procente peste media respondenților că politicile de mediu sunt suficient de bine explicate, la capătul opus aflându-se „convenționalii”, „tradiționaliștii” și „materialiștii consumeriști”. Bărbații consideră într-un procent mai mare că politicile de mediu sunt bine explicate, iar tinerii între 18-29 de ani și persoanele între 30-39 de ani declară la fel. Cei cu vârste cuprinse între 50-59 de ani și 60-69 de ani declară în procente mult mai mici că politicile de mediu sunt suficient de bine explicate: 21%, respectiv 20% față de media de 31%. Cei cu un nivel scăzut de educație consideră că politicile de mediu sunt bine explicate într-un procent mai mare decât media (56% față de 31%).

Schimbările climatice, inclusiv încălzirea globală și impactul lor asupra mediului și vieții noastre de zi cu zi, sunt teme frecvente de discuție. Ce nivel de interes personal manifestați față de aceste aspecte?

5. CONCLUZII

Raportul de față aduce o contribuție importantă la cunoașterea și înțelegerea atitudinilor, așteptărilor și fricilor românilor legate de transformarea socio-ecologică. Rezultatele indică arii de îmbunătățire a strategiilor și comunicării de mediu. Pe de o parte, rezultatele arată un lucru oarecum cunoscut deja – protecția mediului este încă un subiect rezervat eliteilor, populația generală fiind preocupată în primul rând de sănătate, educație, pensii, locuri de muncă și altele. Dar percepțiile se schimbă și există o deschidere către corelarea protecției mediului cu problemele de bază ale societății. Această înțelegere poate oferi oportunitatea de a dezvolta strategii care să abordeze într-o manieră integrată problemele de zi cu zi ale românilor.

Românii înțeleg că protecția mediului înseamnă o calitate mai bună a vieții, posibilitatea de a petrece timp în natură fiind o motivație puternică pentru a proteja mediul. În ciuda unui grad ridicat de conștientizare și de interes față de mediu, perspectiva schimbărilor – la nivelul propriului comportament, dar și al sistemului economic – provoacă îngrijorări legate de costurile suplimentare. De aceea, românii sunt de acord cu măsuri de protecție a mediului, însă condiționat: dacă și alții fac la fel, dacă costurile sunt distribuite echitabil, dacă există compensații etc.

O altă contribuție a studiului este că aduce o perspectivă nuanțată asupra categoriilor sociale. Datele oferă posibilitatea de a vedea dincolo de stereotipurile „tinerii preferă schimbarea”, „bătrânii sunt împotriva schimbării”, dezvăluind o complexitate a perspectivelor care uneori surprinde. Tinerii se remarcă în sondajul de față ca fiind categoria de vârstă cu cele mai mici așteptări de la guvern, companii, administrații locale, ONG-uri și alți actori și care consideră într-un procent mai mic decât media că cetățenii ar trebui să se implice în viața politică. Asemenea rezultate nu doar explică participarea scăzută a tinerilor din România la mișcări de mediu, ci oferă o oportunitate de a comunica către tineri și a-i implica mai mult în proiecte de mediu.

România se remarcă printre cele 19 țări în care sondajul SINUS a fost realizat printr-un procent foarte ridicat al celor care consideră schimbările climatice foarte importante, românii acordând a doua cea mai mare notă, pe scara de la 0 la 10, în topul țărilor. Românii se remarcă și printr-un grad ridicat de scepticism: cel mai mare procent al celor care răspund categoric că există probleme mai importante decât schimbările

climatice și cel mai mare procent al celor care spun că se exagerează în privința gravității acestor schimbări. Pentru a înțelege mai bine de unde vin aceste percepții și așteptări, este nevoie de mai multe cercetări calitative și cantitative care să exploreze cum evoluează în continuare atitudinile românilor.

AUTOR

Roxana Bucată este cercetătoare în domeniul științelor și politicilor de mediu, fostă jurnalistă de mediu și comunicatoare pe teme de mediu. În prezent, realizează o cercetare doctorală pe tema transformărilor politice și sociale determinate de tranziția energetică la Central European University, Viena. În trecut a colaborat cu publicații media unde a publicat reportaje și analize despre tranziția energetică justă, acapararea terenurilor agricole, efectele sociale ale problemelor de mediu la marginea marilor orașe și altele.

IMPRESSUM

Friedrich-Ebert-Stiftung România
Str. Emanoil Porumbaru | nr. 21 |
apartament 3 | Sector 1 | Bucharest | România

Responsabil: Anna-Lena Koschig
Friedrich-Ebert-Stiftung România
Tel.: +40 21 211 09 82 | Fax: +40 21 210 71 91
<https://romania.fes.de>

Pentru comenzi/Contact: office.romania@fes.de

Fără un acord scris explicit din partea Friedrich-Ebert-Stiftung (FES), utilizarea comercială a publicațiilor și produselor media apărute sub egida FES este interzisă. Opiniile exprimate în această publicație nu sunt în mod necesar și cele ale Fundației Friedrich Ebert (FES).

TRANSFORMĂRI SOCIO-ECOLOGICE ÎN ROMÂNIA

Atitudini, interese și temeri ale diferitelor grupuri sociale

Românii apreciază în procent foarte ridicat petrecerea timpului liber în natură, un rezultat care indică o conștientizare a legăturii dintre protecția mediului și calitatea mai bună a vieții. Respondenții resimt protecția mediului și ca pe o datorie civică a cetățenilor care trebuie să protejeze resursele naturale pentru generațiile viitoare. O implicare mai reală a cetățenilor în viața publică și politică, a cărei importanță nu este pe deplin recunoscută de respondenți momentan, ar putea schimba macazul către o societate mai echitabilă și mai sustenabilă.

Mai multe informații despre acest subiect pot fi găsite aici:

<https://romania.fes.de>